

תכנית הלימודים לפי רפורמת הלמידה המשמעותית 70/30

החידוש בתכנית הלימודים לפי רפורמת הלמידה המשמעותית, הוא בחלוקתה לשני חלקים: חלק אחד כולל שבעים אחוזים מתכני תכנית הלימודים, שיוערכו ע"י בחינת בגרות חיצונית, והחלק השני כולל את שלושים האחוז הנותרים, שיוערכו בהערכה בית ספרית. בכך מתאפשר למורים להעמיק ולהרחיב את הטון והגוון המיוחד שהם מבקשים להעניק להוראת התנ"ך בכיתותיהם.

פרקי הלימוד שיילמדו להערכה בית ספרית הם **מספר בראשית** ואחד משני פרקי ההרחבה – **ספרות החוק** או **ספרות החכמה**.

א. הרציונל ושיקולי הדעת בבחירת הפרקים להערכה בית ספרית:

1. ספר בראשית הוא ספר מוכר, שנלמד במסגרת בית הספר היסודי; לא כך הם הדברים בנושאי ההיסטוריוגרפיה והנבואה, שרוב פרקיהם נלמדים לראשונה בחטיבה העליונה.

2. פרקי בראשית הם סיפוריים ולימוד זיאנר זה מאפשר לעסוק בהעמקה בדרכי העיצוב של הסיפור המקראי, נושא הנלמד בחטיבת הביניים ובחלק מפרקי התכנית האחרים בחטיבה העליונה.

3. הזיקה של חלק מפרקים אלה לספרות המזרח הקדום מאפשרת הרחבה והעמקה של לימוד המקרא בכיוון זה, לבתי הספר שיבחרו בהרחבה ובהעמקה כאלה.

4. פרקי הבריאה וראשית האנושות כמו גם סיפורי האבות הם הסיפורים המקראיים המכוננים העוסקים בראשית העולם ותחילתו ובייעודו של עם ישראל. כסיפורים מכוננים הם מזמנים לא רק לימוד בדרך החקר, אלא אף בדרכי יצירה שונות. פרקי בראשית קוראים למפגש עם מגוון תחומי אמנות ומדיה שבמסגרתן נוצרו יצירות רבות בהשראת סיפורים אלה (פיסול, ציור, שירה, קולנוע, הגות ועוד).

5. מורים רבים אוהבים את הוראת ספר בראשית ויידעו לעשות שימוש משמעותי ועשיר באוטונומיה הניתנת להם ללמד ספר זה.

6. פרקי הבחירה שנושאי חוק וחכמה הם השלמה לנושאי החובה. כל מורה יבחר את פרקי ההרחבה מהנושא המתאים לו ואת דרכי הוראתם וההערכה שלהם באופן המתאים לו ולכיתתו.

ב. פירוט פרקי הלימוד המיועדים להערכה בית ספרית

30 אחוז מפרקי הלימוד המיועדים ללמידה שמכוונת לדרכי הערכה מגוונות. הפרקים שילמדו ויוערכו בהערכה פנימית יכללו שני חלקים:

1. פרקי ספר בראשית

פרקים א', ב', ג', ד', ו' 5-22, י"א 1-9, י"א 26-32, י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, כ"ב 1-19, כ"ה 19 - 34, כ"ז, כ"ט, ל' 25-26, ל"ב 22-32.

2. הפרקים המהווים את חלק הבחירה באחד משני הנושאים:

חוק עבד: דברים ט"ו 12-18, ויקרא כ"ה 39-46, קדושים תהיו: ויקרא י"ט 1-18, 32-37, חוקי יובל: ויקרא כ"ה 8-23, סדרי שלטון: דברים ט"ז 18-20, י"ז 8-13.

או

חכמה איוב: ח', ט', ל"ח, מ' 1-5, קהלת: ג', י"א 7-10, י"ב.

ג. תכנית הלימודים על פי חלוקה לשבעים אחוז ולשלושים אחוז:

בוורוד צבועים החלקים שירדו מהתכנית, **בירוק** ההערכה הבית ספרית, וללא צבע – פרקי לימוד להערכה חיצונית.

אין חובה ללמד את הצבוע ב**וורוד**.

בראשית:

בריאה וראשית האנושות:

א', ב', ג', ד', ו' 5-22, י"א 1-9

סיפורי אבות:

י"א 26-32, י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, כ"ב 1-19, כ"ה 19-34, כ"ז, כ"ט, ל' 25-26, ל"ב 22-32.

מקורות חוץ מקראיים

ספור הבריאה הבבלי - אנומה אליש

לוח רביעי שורות 93-104, 129-140 - הריגת תיאמת ובריאת העולם מגופה

לוח שישי שורות 5-8, 29-34 - בריאת האדם

מלכים נביאים

היסטוריוגרפיה:

מלכים א': י' 1-13, י"א 1-13, 26-43, י"ב, ט"ז 23-33, י"ז, י"ח, י"ט, כ"א,

מלכים ב': ט"ו 1-31, י"ז, י"ח, י"ט 35-37, כ"א, כ"ב, כ"ג 1-14, 25-30, כ"ד 8-20, כ"ה.

דברי הימים ב': ל"ג 1-20 (יילמד בזיקה למלכים ב' פרק כ"א),

דברים: י"ב 1-12, ט"ז 21-22 (הפרקים יילמדו בהקשר לרפורמה של יאשיהו).

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אנף מורשת
 הפיקוח על התנ"ך

נבואה :

עמוס : א' 1-2, ד' 1-11, ה' 21-27 (מומלץ ללמד בזיקה לחורבן ישראל)
ישעיה : א' (מומלץ ללמד בזיקה למסע סנחריב), ב' 1-4
ירמיה : א' 1-3, ז' 1-24, כ"ה 1-14, (מומלץ ללמד בזיקה לחורבן יהודה)

מקורות חוץ מקראיים :

(מסע סנחריב יילמד בזיקה למלכים ב' י"ח)

1. **מסע סנחריב נגד יהודה :** המסע השלישי של סנחריב ב"מנסרת המכון המזרחי בשיקגו, שורות 18 – 49, הודפס בעולם התנ"ך, כרך מלכים ב', עמ' 157, סעיף 4, או: מתוך מ. כוגן, **אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל :** מאות ט-ו לפסה"נ, ירושלים, תשס"ד עמ' 79-80
2. תבליט מארמונו של סנחריב המתאר את הקרב על העיר לכיש מן הארמון של סנחריב, מתוך: **עולם התנ"ך, מלכים ב' עמ' 158 – 165**

נושאי החתך: פרקי החובה ופרקי הבחירה

נביאי אמת ושקר ותגובות לחורבן ושיבת ציון

יש ללמד את פרקי החובה בשני הנושאים ולבחור נושא אחד בו יילמדו גם פרקי הבחירה

תגובות לחורבן ושיבת ציון	נביאי אמת ושקר
חובה : יחזקאל י"ח 1 - 20 עזרא א 1 - 7, ד' 1 - 6 ישעיה מ' 1 - 11 חגי א'	חובה: דברים י"ח 9 - 22 ירמיהו כ', כ"ג 25 - 32, כ"ח
בחירה: איכה ה' תהילים קל"ז יחזקאל ל"ז 1 - 14	בחירה: מל"א כ"ב 1 - 40 עמוס ז' 7 - 17 ירמיהו כ"ו

חוק וחכמה

יש ללמד את פרקי החובה בשני הנושאים ולבחור נושא אחד בו יילמדו גם פרקי הבחירה להערכה בית ספרית

חוק	חכמה
<p>חובה: קריאת שמע: : דברים ו' 4 - 14 חוקים סוציאליים: דברים כ"ד 10 – 22 שמיטה: דברים ט"ו 1 – 11 + פרזבול. מלחמה: דברים כ'</p>	<p>חובה: איוב: א', ב', מ"ב קהלת: א'</p>
<p>בחירה: עבד ואמה - עבדות: דברים ט"ו 12-18 ויקרא כ"ה 39 – 46 קדושים תהיו: ויקרא י"ט 1 – 18, 32 - 37 חוקי יובל: ויקרא כ"ה 8 - 23 סדרי שלטון: דברים ט"ז 18 – 20, י"ז 8 - 13</p>	<p>בחירה: איוב: ח', ט', ל"ח, מ' 1-5 קהלת: ג', י"א 7 – 10, י"ב</p>

ד. הצעות לדרכי ההערכה מגוונות

כל בוגר בית ספר ממלכתי יכיר את פרקי תכנית הלימודים של ספר בראשית ברמה של הבנת

הסיפור. לאחר השגת מטרה זו, אנו ממליצים למורים לבחור מבין כל פרקי ספר בראשית (גם אלה שאינם בתכנית, למשל סיפור יוסף) ו/או נושא הבחירה – סוגייה, יחידה סיפורית, שאלה הגותית, שאלה מחקרית וכיו"ב - ולהעמיק באותה יחידה מצומצמת את הלימוד.

ביחידה שנבחרה יוכלו המורים להציע דרכי הערכה שונות –

בחינות, תרגילים בכיתה ובבית, עבודות מיני חקר, הכרת יצירות אמנות שונות וניתוחן בזיקה למקרא, הגשת עבודות אמנות מתחומים שונים, הצגת לימוד יחידה בפני הכיתה (רפראט), אירגון לימוד משותף ובדרכים שונות לקהילה בית ספרית רחבה (שכבה, כלל ביה"ס, כיתות נמוכות יותר, ערב הורים ילדים וכיו"ב). דרך הלימוד יכולה להיות – אירגון חידון, הדרכת סיור לימודי, מופע לקראת חג ועוד.

על המורים לגבש הן **דרכי ההערכה** והן **מחוו**ן שיכיל את הקריטריונים לפיהם יוכל המורה להעריך את ההעמקה של התלמיד ביחידה ואת הידע המבוסס שלו בתכניה, מסריה ובדרכי

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת
הפיקוח על התנ"ך

עיצובה. המחווון יוגש בכתב לתלמידים ויאושר ע"י רכז המקצוע. דרכי ההערכה והמחווונים יועברו למדריכת מפמ"ר המחוזית. נשמח לפרסם יוזמות מעניינות ומעמיקות של בתי ספר באתר תנ"ך ממלכתי.

ה. הצעה להוראת פרקי התכנית לאורך שנות החטיבה העליונה

מוצע בזאת פירוט חלוקת הלימוד בשלוש שנות החטיבה העליונה:

בכיתה י': עד פורים: ספר בראשית (הגשת הערכה בית ספרית במחצית או בסוף השנה)
מפורים: מלכים א' (יש לזכור שלא יתקיימו בחינות בגרות בכיתה י' וסוף השנה יאפשר לימוד ללא הפרעות של מתכונות ובחינות)
בכיתה י"א: מלכים ב' (עד פרק י"ט), עמוס וישעיה, פרקי הבסיס בחוק ובחכמה + פרקי ההרחבה בנושא הנבחר (בהערכה בית ספרית).
בכיתה י"ב: מלכים ב' כ"ב – כ"ה, ירמיהו, שיבת ציון, נביאי אמת ושקר + פרקי ההרחבה בנושא הנבחר.

בהצלחה בדרך החדשה, ואל תשכחו ליהנות מהתהליך ומההוראה!